

Літ.: Орлов А.Г. Политические системы стран Латинской Америки. – М., 1982; История Латинской Америки. 1918–1945. – М., 1999.

А.Ю.Мартинов.

БРАЦЛАВСЬКА ПРИКОРДОННА КОМІСІЯ – інституція, через яку 2-а Малоросійська колегія здійснювала контакти з Брацлавським воєводством Речі Посполитої. Перебувала в подвійному підпорядкуванні. В організаційних, фінансових та питаннях комплектування штату підлягала 2-й Малоросійській колегії. Стосовно змісту контактів з польською стороною зобов'язана була регулярно звітувати Колегії закордонних справ Російської імперії. Працювала періодично, збираючись протягом року на дві каденції (сесії) – січневу (з 4 січня) та липневу (з 1 липня). До постійного штату входили секретар, регістратор, 4 канцеляристи, перекладач. На час сесій 2-а Малоросійська колегія додатково відряджала до комісії чотирьох військових товаришів, чотирьох значкових товаришів, двох полкових канцеляристів, двох возних для розгляду позовів з обох сторін з позивачами й відповідачами, а також загін козаків для “посилок” і вартування. Очолював Б.п.к. полковий комісар. З 1765 його призначала 2-а Малоросійська колегія за пропозицією П.Румянцева. На час сесій колегія призначала ще одного тимчасового комісара. До кола питань, які вирішувалися Б.п.к., належали: спільний з польською стороною розгляд справ з приводу найздів польських чи російських підданих на закордонні маєтки, справи про вбивства, виготовлення і розповсюдження фальшивих грошей, порушення торговельних домовленостей. 1765 через Б.п.к. вирішувалися питання демаркації відповідної ділянки кордону між Росією та Польщею. Постійним і найоб'ємнішим напрямом роботи було повернення втікачів з усіх лівобережних полків на Правобережну Україну і навпаки. 1780 Б.п.к. – основний канал спілкування між Лівобережною Україною та Польщею. Скасована під час 2-го поділу Польщі 1793.

О.К.Струкевич.

БРЕСТСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР УНР 1918 укладений між делегацією Центральної Ради у складі В. Голубовича (голова), М. Левицького, М. Любинського, О. Севрюка, М. Полоза та ін., що представляли Українську Народну Республіку та країнами Четверного союзу (Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною) у Бресті (Брест-Литовську) 27 січня (9 лютого) 1918. Це були перша офіційна дипломатична місія нової України й перший міжнародно-правовий акт, який засвідчував факт визнання УНР суб'єктом міжнародного права. Складався з 10 статей. Засвідчував завершення стану війни між договірними сторонами. Кордони між УНР та Австро-Угорщиною визначалися за довоєнними російськими кордонами. Делегації УНР і Австро-Угорщини підписали таємний

додаток про поділ Галичини та об'єднання українських частин Галичини й Буковини в єдиний коронний край до 20 липня 1918. У межах передбачуваної Польщі кордони повинна була остаточно визнати спільна комісія на підставі «етнографічних відносин і за узгодженням бажань населення». Сторони відмовлялися від взаємних претензій на відшкодування збитків, спричинених війною, обмінювалися військовополоненими. 18 лютого 1918 політична угода доповнилася військовою конвенцією, що підвела правову базу для вступу німецької армії на територію України. Країни Четвертого союзу обіцяли Україні збройну допомогу проти більшовиків та позику в 1 млрд. крб. в обмін на постачання до 1 липня 1918 1 млн. т зерна та інших сільськогосподарських продуктів. 18 лютого 23 німецькі дивізії почали наступ на Україну. 2 березня вони разом із військами Центральної Ради вступили в Київ. Водночас місто залишили всі представники країн Антанти й США. До кінця лютого німецькі та австро-угорські війська захопили майже всю Україну. 17 березня 1918 Мала Рада ратифікувала Б.м.д. Наприкінці квітня німці роззброїли війська Центральної Ради в Києві, визнавши єдиною владою в Україні режим гетьмана П. Скоропадського. 1918 чисельність німецьких військ на території України сягнула 1 млн., австро-угорських – 300 тис. вояків.

10 вересня 1918 німецькі окупаційні власті на додаток до Брестського договору з Центральною Радою підписали нову економічну угоду з гетьманом Скоропадським. В обмін на збройну підтримку режиму Скоропадського німці й австрійці одержали право вивезти з України 1,2 млн. т хліба, 11 млн. пудів живої ваги великої рогатої худоби, 2 млн. пудів м'ясних консервів, 300 тис. голів овець, 460 тис. пудів сала, масла й сиру, 37,5 млн. пудів залізної, 3 млн. пудів марганцевої руди, необмежену кількість овочів, картоплі, меду тощо. Умови угоди були вкрай кабальними, що зводилися до відвертого пограбування українських земель. Б.м.д. був анульований в листопаді 1918 р. в результаті капітуляції Німеччини в Першій світовій війні.

Питанням щодо доцільності Б.м.д. залишається досить дискусійним. З одного боку, він оцінюється як велике дипломатичне досягнення Центральної Ради, з іншого – як важливий чинник, що посилив антиукраїнські настрої в державах Антанти й США, а отже, завдав непоправного удару українській справі на міжнародній арені.

Літ.: Берестейській мир. Спомини і матеріали. – Львів, 1928; Українська Центральна Рада. Док. і матеріали у двох томах. – К., 1997, т.2; Берестейський мир з нагоди 10-х роковин. 9/ II 1918 – 9/ 1928 р.: Спомини та матеріали; Дорошенко Д. Історія України 1917 – 1923 рр. – Т. 1: доба Центральної Ради. – Нью-Йорк, 1954; Нариси з історії дипломатії України. – К., 2001; Кудлай О.Б. Створення та діяльність народного міністерства міжнародних справ Української Народної Республіки (червень 1917 – квітень 1918 р.). – К., 2008.